

ધોરણ : 6

ગુજરાતી

ડ. લેખણ જાલી નો રહી

અભ્યાસ / સ્વાચ્છાય

Sem : 1

અભ્યાસ

1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો ઉત્તર શોધીને તેનો કમ – અક્ષર પ્રશ્ન સામેના માં લખો :

(એ) કપાળમાં ઊરો વાળ તો ભાલમાં ઊરો ઝડ'-આ પંક્તિને શું કહેશો?

(બ) રૂઢિપ્રયોગ

(ચ) કહેવત

(ગ) વિચારવિસ્તાર

(ધ) કવિતા

(2) કહાસંગ ગાડું જોડીને ધંધૂકે શું કરવા ગયા હતા ?

(ક) હટાણું

(ગ) ગામ જોવા

(ખ) ફરવા

(ઘ) ગોળ લેવા

(3) 'લેખણ આલી નો રહી' પાઠના લેખકનું નામ જણાવો.

(ક) જોરાવરસિંહ જાદવ

(ગ) નાથાલાલ દવે

(ખ) સંતબાલ

(ઘ) કિશોરસિંહ સોલંકી

2. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-એક વાક્યમાં આપો :

(1) પાઘડીપને કયા બે પ્રદેશ પથરાવેલા છે ?

➤ ગુજરાત અને સૌરાષ્ટ્રના સીમાડાને અડીને ભાલ અને કનેર પ્રદેશ પાઘડી પને પથરાવેલા છે.

(2) હરખચંદે મણેક કપાસિયા શા માટે ખરીદ્યા હતા ?

➤ હરખચંદ મણેક કપાસિયા ગાય માટે ખરીદ્યા હતા.

(3) કહણસંગને કોણે ઠપકો આપ્યો ?

➤ કહણસંગને કુટુંબનાં સૌચે ઠપકો આપ્યો.

3. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો :

(1) ગામના લોકો એતી અને ઘરવપરાશની વસ્તુઓની ખરીદી એકસામટી કેમ કરતા ?

➢ ચોમાસામાં ખૂબ વરસાદ પડે એટલે ગામથી તાલુકા મથકે જવાની ગાડાવાટ બંધ થઈ જાય. તેથી ચોમાસું શરૂ થાય એ પહેલાં, ત્રણ-ચાર મહિના ચાલે એટલી એતી અને ઘરવપરાશની વસ્તુઓની ખરીદી ગામલોકો એકસામટી કરી લેતા.

(2) કહણસંગે કઈ-કઈ વસ્તુઓની ખરીદી કરી ?

► કહણસંગે સુલેમાન ઘાંચીની ઘાણીએથી બે- ત્રણ ડબા તલના તેલના, મોદીની દુકાનેથી ગોળની ભેલિયું, દાળ, ચોખા, મીઠું, મરચાં, લસણ, ક્રોથળા ભરીને બટેટા અને કુંગળીની ખરીદી કરી.

(3) હરખચંદના લમણામાં કઈ વાત રહી ગઈ ?

►હરખચંદ કહળસંગના ગાડામાં ત્યારે કોથળો નાખવા ગયા. એમને જોઈને કહળસંગે બળદોને ડચકારો કરી ગાડું હાંકી મૂક્યું. ઉપરથી કહળસંગે કણું કે બળદ તાણી. આલ્યા રહેતા નથી. આમ કહળસંગે ઠંડાઈ કરી. આ વાત હરખચંદના લમણામાં રહી ગઈ.

(4) હરખચંદને શા માટે શરમાવું પડ્યું ?

➤ કહળસંગના બાપુના કારજનો પ્રસંગ હતો. હરખચંદને કાગળ લખવા બોલાવ્યા. હરખચંદે વેરનો બદલો લેવાની વૃત્તિથી કાગળો લખવામાં એવા ગોટાળા કર્યો કે પ્રસંગ બગડ્યો. મોતનો મલાજો ન જળવાયો. કોઈ ડાહ્યા માણસે કહ્યું કે કહળસંગ તો અભણ હતો, પણ હરખચંદ તમે આ શું કર્યું? હરખચંદને ભૂલ સમજણી ને એમને શરમાવું પડ્યું.

સ્વાધ્યાય

1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો :

(1) ભાલ અને કનેર પંથક માટે કઈ કહેવત કહેવાતી આવી છે ?
શા માટે ?

► ભાલ અને કનેર પંથક માટે આ કહેવત કહેવાતી આવી છે :
'કપાળમાં ઊરે વાળ તો ભાલમાં ઊરે ઝડ' – આ પંથકમાં
કુદરતની અમીદણી નથી; આખો પંથક કાયમથી ઝડ-પાન
વિનાનો વેરાન છે. એટલા માટે આ કહેવત પડી છે.

(2) કહણસંગ બાયકું લેવાની ના શા માટે પાડે છે ?

➤ કહણસંગ કોક દિવસ શેઠ હરખચંદની હાટડીએ ઉધાર લેવા જતો, ત્યારે શેઠ એને હાટડીએથી હેઠો ઉતારી દેતા. આથી જ્યારે શેઠ બે મણનું કપાસિયાનું બાયકું મૂકવા ગયા ત્યારે શેઠને રજળાવવાનો વિચાર કરીને 'બળ અલ્યા રેતા નથી 'એમ કહી ને કહણસંગે બાયકું લેવાની, ના પાડી.

(3) હરખચંદ શેઠ ગામ લોકોને શું-શું લખી આપતા ?
કેમ ?

►હરખચંદ શેઠ ગામલોકોને દસ્તાવેજ લખી આપતા
તેમજ ખાતું પાડી આપતા તેમજ સારામાઠા પ્રસંગે
કંકોત્રી કે કાળોત્રી પણ લખી આપતા; કારણ કે ગામ
આખું અંગૂઠાઇપ હતું. ગામમાં હરખચંદ સિવાય કોઈ
ભણેલું નહોતું.

(4) અનુભવીઓએ કહળસંગને ઠપકો કેમ આપ્યો ?

➤ કરજનો પ્રસંગે લખાયેલા કાગળો અંગે ખુલાસો કરતાં હરખચંદે કુટુંબીજનોને બધી વાત કરી. કહળસંગે હરખચંદ શેઠને પોતાના ગાડામાં કપાસિયાની કોથળો મૂકવા ન દીધો ને કસવાં વચનો કહ્યાં. એ માટે અનુભવીઓએ કહળસંગ ઠપકો આપ્યો.

2. નીચેનાં વિરામચિહ્નોનો ઉપયોગ થયો હોય તેવું એક-એક વાક્ય પાઠમાંથી શોધીને લખો :

(1) અર્ધવિરામ = ;

➤ “ઓછું કહે છે ને કે આપણે વેંત નમીએ તો કોઈ હાથ નમે; સમજ્યા?”

(2) ગુરુવિરામ = :

➤ શેઠિયે રાડ્ય પાડી : ‘એ... ઈ કહળસંગ લૈ !..

(3) અવતરણાચિહ્ન = “ ”

➤ “ઉજ્જવલ ગામમાં એરંડો પ્રધાન.”

3. નીચેના શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ આપો :

(1) પાધડીના જેવો વિસ્તાર

➤ પાધડીપને

(2) મૂલ્ય સમયે લખાતો પત્ર

➤ કાળોત્ત્રી

(3) મરણ પછી બારમા દિવસે થતો વિધિ

➤ બારમું, કારજ

(4) માટીની લીંતનું નાનું ઘર

➤ ખોરડું

4. તમારા વિસ્તારમાં બોલાતી કહેવતો જણો અને લખો.

- (1) બોલે તેના બોર કેચાય.
- (2) ફૂવામાં હોય એટલું હવાડામાં આવે.
- (3) ફૂરથી કુંગાર રજિયામણા.
- (4) સોના કરતાં ઘડામણ મોઘું.
- (5) મૂડી કરતાં વ્યાજ વહાલું.
- (6) હૈયું બાળવા કરતાં હાથ બાળવા સારા.
- (7) નમે તે સૌને ગમે.

Thanks

For watching